

негативних впливів на фінансову складову економічної безпеки;

- планування комплексу заходів щодо забезпечення фінансової складової економічної безпеки і розробка рекомендацій з реалізації цих заходів;
- бюджетне планування практичної реалізації пропонованого комплексу заходів;
- планування корпоративних ресурсів;
- оперативна реалізація запланованих дій у процесі здійснення суб'єктом господарювання своєї фінансово-господарчої діяльності.

Список літератури: 1. Іващенко О.В., Гельман В.М. Фінансово-економічна безпека держави / О. В. Іващенко, В. М. Гельман // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) . - 2013. - № 2(1). - С. 121-131. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2\(1\)_16.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2(1)_16.pdf) 2. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. –386 с. 3. Подольчак Н.Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н.Ю.Подольчак, В.Я.Карковська .-Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014.-268с.

РУСНАК Л.Р., к.е.н., Чернівецький торгівельно-економічний інститут Київського національного торгівельно-економічного університету м. Чернівці

КОРНЕСКО І.О., Чернівецький торгівельно-економічний інститут Київського національного торгівельно-економічного університету м. Чернівці

ФОРМУВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Стаття присвячена дослідженню теоретико-методологічних аспектів організації надійної системи фінансово-економічної безпеки у галузі банківських установ. З'ясована внутрішня характеристика поняття “фінансово-економічна система” через аналіз робіт сучасників у цій галузі досліджень. Визначено, що в умовах розвитку економіки держава повинна забезпечувати захист банківських установ. Виділено загальні індикатори фінансово-економічного благополуччя, основні небезпеки та їх наслідки.

Проблема створення та зміцнення фінансово-економічної

безпеки банків не з'явилася сьогодні, а тягнеться з минулих часів. Ця проблема є досить складною і її потрібно вирішувати. Вона притаманна банківським системам багатьох сучасних країн, включаючи Україну. На даний момент ефективне керування, а також підтримування власної економічної безпеки, в тому числі банківської – є обов'язком та сьогоднішнім завданням України.

Дослідженням проблеми забезпечення економічної безпеки займалися безліч вітчизняних учених, з-поміж яких: В.І. Мунтіян, Т.Т. Ковальчук, М.І. Камлик, А.І. Захаров, О.А.Кириченко та ін. Вивченням проблем фінансової безпеки, як важливого чинника економічної безпеки, присвятили свої фундаментальні праці: М.М. Єрмошенко, А.І. Барановський, А.С. Баришників, І.А. Бланк та ін. Багато зарубіжних вчених займалися вивченням проблем фінансової безпеки банківських установ, серед них можна виділити праці таких науковців: Л. Хоффмана, А. Паттока та П. Швейцера.

Метою роботи є виклад теоретичних основ фінансово-економічної безпеки банківських установ: дослідження аспектів, від яких залежить безпека банківської діяльності; систематизація індикаторів, які відображають рівень фінансово-економічної безпеки банків та обґрунтування загальних загроз та їх наслідків.

Для подальшого виконання поставлених цілей, а саме розгляду чинників фінансово-економічної безпеки потрібно перш за все визначити, що ж являє собою поняття “фінансово-економічна безпека”. Ось декілька визначень, згідно з працями вчених, які займалися дослідженням цього питання:

“Фінансово-економічна безпека банків – це такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю системи фінансових показників, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання, забезпечує ефективний розвиток банку в поточному та наступних періодах” [1].

“Фінансова безпека банку – це сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна і перешкодити досягненню банком статутних цілей” [2].

“Економічна безпека банку – це такий стан його функціональних можливостей, що здатний забезпечити

збереження існуючих активів установи від ймовірних та наявних небезпек і загроз і сприяти залученню нових фінансових і матеріальних надходжень від різних видів діяльності банку (кредитних, депозитних, валютних, розрахунково-касових операцій, операцій з цінними паперами)” [3].

“Економічна безпека банку – це стан збалансованості і стійкості банківської установи до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, його здатністю забезпечувати на основі реалізації локальних економічних інтересів сталий і ефективний розвиток банківської діяльності та економічної складової в цілому” [4].

“Фінансова безпека банку – це стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку” [5, с.78].

“Економічна безпека банку – це стан, за яким забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності банку, гарантований захист його фінансових і матеріальних ресурсів, здатність адекватного і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації” [6].

Кажучи іншими словами, фінансово-економічна безпека банку – це складне визначення, що характеризує здатність банківської установи розпізнавати, попереджувати та перешкоджати зовнішнім та внутрішнім небезпекам шляхом забезпечення та зміцнення ефективного функціонування системи керування фінансово-економічною безпекою.

Об'єктами економічної безпеки виступають як економічна система загалом, так і її різні складові: природні багатства, виробничі й невиробничі фонди, нерухомість, фінансові ресурси, господарські структури, сім'я, окрема особистість тощо.

Суб'єктами економічної безпеки виступають держава та її інститути (міністерства, відомства, податкові й митні органи, біржі, фонди і страхові компанії), а також підприємства, установи й організації як державного, так і приватного сектора економіки [7].

Основою забезпечення фінансово-економічної безпеки банківських установ повинна бути певна структура, яка включає мету, завдання та основні положення діяльності. Метою подібної системи є передбачення та усунення зовнішніх і внутрішніх загроз

діяльності та ресурсам банку. Під зовнішніми небезпеками банківської установи розуміються можливі, або реальні дії конкурентів чи правопорушників, які здатні завдати шкоди банку. До зовнішніх загроз відносять: недосконалість банківського законодавства, низький рівень інвестиційної активності, недобросовісна конкуренція, високий рівень недовіри до банків.

Наслідками недосконалості банківського законодавства є: зміна умов ліцензування та мінливість нормативно-правових актів; завищені міжнародні норми; залежність від політичних факторів. До наслідків недобросовісної конкуренції можна віднести – різке зниження депозитних кредитних ставок з боку нестабільних установ, компрометація з боку партнерів, штучне банкрутство підприємств. А з високого рівня недовіри до банків випливає недовіра з боку вкладників та кредиторів, погіршення репутації банків та їх банкрутство.

Окрім зовнішніх існують також внутрішні загрози фінансово-економічної безпеки банку. Борець М. А. виділяє наступні: неефективна кредитна політика банку, низька якість управління активами і пасивами банку, некомпетентність вищого керівництва та некомпетентність персоналу банку. Через неефективну кредитну політику банку знижується якість кредитного портфеля, підвищується сума обов'язкових кредитів та знижується конкурентоспроможність. Низька якість управління активами спричиняє зниження рівня ліквідності, підвищення рівня ризикових активів та незбалансованість активів за термінами.

Для вчасного виявлення вже існуючих та можливих загроз у сфері зміцнення фінансової безпеки банків потрібно визначити її показники та проводити своєчасний моніторинг для створення та впровадження потребуючих дій.

Фінансова безпека комерційного банку повинна визначатися з використанням в діяльності низки індикаторів. Одним з провідних показників фінансової безпеки банківських установ є показник частки кредитної заборгованості населення у загальному обсязі кредитної заборгованості. Також, серед важливих індикаторів системи фінансово-економічної безпеки потрібно відводити місце розміру позичкового відсотка, вважаючи, що він дає змогу зрозуміти чи буде рентабельною реалізація проекту, на який береться кредит. Також про рівень безпеки кредитної діяльності комерційних банків свідчить коефіцієнт покриття

відсотків, що характеризується відношенням чистого прибутку до суми виплачених відсотків.

Досить яскравим показником фінансової безпеки банківських установ являється частка залучених коштів громадян у загальному обсязі залучених коштів. Рівень прибутковості статутних капіталів комерційних банків є індикатором безпеки банківської системи.

Окрім усього загаданого вище все ж існують два критерії які є показниками ефективності банківської установи з урахуванням ризику. Це – відношення прибутку до середньорічного капіталу та відношення прибутку до середньорічних активів.

Внутрішньобанківський контроль орієнтується на дотримання правил та вимог, встановлених органами державного нагляду. Банківськими менеджерами проводиться контроль за діяльністю банку. Цей контроль здійснюється згідно з їхніми обов'язками, внутрішніми та зовнішніми аудиторами. Своєчасне виявлення негативних чинників та недоліків у діяльності банку для запровадження заходів по їх усуненню є основним призначенням внутрішньобанківського контролю. Отож можна сказати, що контроль не лише логічно завершує діяльність керування банком, а і дає поштовх новим управлінським рішенням.

Таким чином стає зрозумілим, що зміцнення фінансово-економічної безпеки банку є різностороннім та складним процесом. Керівництво банку мусить розуміти, що безпека є одним із ключових напрямів їх діяльності. Вони повинні залучати нових спеціалістів, до того ж ці спеціалісти повинні бути не лише економістами, але і математиками, психологами та аналітиками. Менеджери банку повинні постійно удосконалювати інструментарій контролю і не відставати від розвитку сучасних технологій. Власники банку повинні розуміти, що найкраще – запобігати критичним ситуаціям, не заощаджуючи гроші на впровадження фінансово-економічної безпеки, аніж пізніше помножувати витрати, ліквідовуючи наслідки кризових ситуацій.

В сучасних умовах розвитку економіки провідних країн світу, наша держава повинна намагатися якомога якісніше будувати власну фінансово-економічну безпеку, в тому числі безпеку банківської системи. Особливо актуальним стає завдання оцінки фінансової безпеки банківських установ, а також впровадження деякої кількості критеріїв та індикаторів, які давали б якісну та кількісну характеристику її рівня. До фундаментальних показників аналізу економічної безпеки банків слід віднести

показники, що пов'язані з організацією грошового обігу, зі сферою платежів та розрахунків, кредитуванням, ефективністю розвитку банківського сектора та присутністю іноземного капіталу. Окрім цього потрібно враховувати показники, які описують дотримання кредитними установами державного законодавства та нормативів. Повнота, своєчасність та результативність управлінських заходів із усунення, попередження й запобігання існуючим та можливим загрозам у банківській системі багато в чому залежить від адекватної оцінки рівня банківської безпеки.

Список літератури: **1.** Євченко О. А. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 25. – С. 45-52; **2.** Барановський О.І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування. – 2011. – №1. – С. 7-26.; **3.** Зачосова Н.В. Кадровий менеджмент у системі економічної та фінансової безпеки комерційного банку / Н. В. Зачосова // Сучасна економіка. – 2011. – Вип. 5. – С.14-25.; **4.** Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К.: КНТЕУ, 2012. – 309 с.; **5.** Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. А. О. Єпіфанова. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295с.; **6.** Зубок М. Організаційно-правові основи безпеки банківської діяльності в Україні/ М.Зубок, Л.Ніколаєва. – К.: Істина, 2009. – С. 55-58; **7.** Користін О. Є. Економічна безпека: навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.; за ред. О. М. Джужі. — К.: Алерта; КНТ ; Центр учбової літератури, 2010. — 368 с.

АЛЕКСАНДРОВА В.А., ст. преподаватель, г. Харьков, НТУ «ХПИ»
СМОКОВСКИЙ В.Е., студент, г. Харьков, НТУ «ХПИ»
МАНТРОВА Е.В., студент, г. Харьков, НТУ «ХПИ»

ПРОБЛЕМА ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Обеспечение финансовой безопасности является одной из ключевых проблем современности. Бесспорно, функционирование мирового финансового рынка за последнее время потерпело серьезные изменения. Прежде всего это связано с процессом глобализации, которая является основной тенденцией развития современного мира.

Сегодня можно с уверенностью утверждать, что глобальный финансовый рынок выделяется в самостоятельную область исследовательской и практической деятельности. В экономическом аспекте глобализация обозначает процесс формирования единой мировой экономики, единого всепланетарного рынка товаров, капитала и услуг.